IV. Geležies amžiaus kapinynai
Iron Age Cemeteries

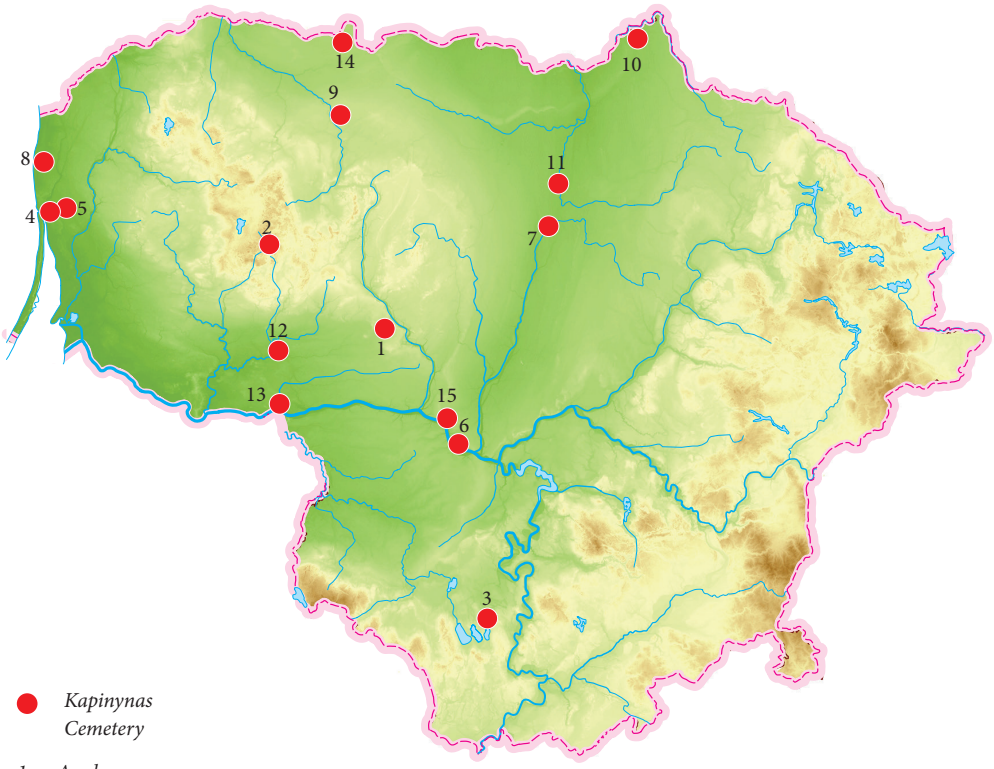

● *Kapinynas*
Cemetery

1. *Anulynas*
2. *Bilioniai (žr. II)*
3. *Cigoniškiai (žr. XI)*
4. *Joniškė (žr. XV)*
5. *Klemiškė*
6. *Kulautuva (ir XV)*
7. *Lakštingalos*
8. *Palanga*
9. *Papilė*
10. *Parupė*
11. *Pušalotas*
12. *Rikyškiai (žr. V)*
13. *Smalininkai*
14. *Suginčiai (žr. XI)*
15. *Vilkija*

Dovilė Baltramiejūnaitė

Smalininkų kapinynas

2017 m. AC tęsė Smalininkų kapinyno (Jurbarko r.) (UK 33212) tyrimus. Šis objektas archeologinėje literatūroje minimas nuo XX a. pradžios. Rytprūsių archeologinio žemėlapio sudarytojas Emilis Hollackas nurodė, kad jam žinoma, jog miestelyje aptikta sudegintų mirusiųjų kapų (Hollack E., *Erläuterungen zur vorgeschichtlichen Übersichtskarte von Ostpreußen*, Glogau–Berlin, 1908, p. 145). Tą pačią informaciją 1931 m. paskelbė ir Carlas Engelis (Engel C., *Einführung in die vorgeschichtliche Kultur des Memellandes (Die Kultur des Memellandes in vorgeschichtlicher Zeit)*, Memel, 1931, p. 86). Deja, šiandien neaišku, kokie yra pradiniai šios informacijos šaltiniai, t. y. kokiais ir kur patekusiais radiniais remiantis buvo nuspręsta apie proistorinio kapinyno egzistavimą.

Tarybiniu laikotarpiu kapinyno teritorijoje įrenginėjant Žemės ūkio technikumo šaudyklą aptikta radinių, kurie neišliko. Kapinyno vietą 2006 m. lokalizavo L. Tamulynas (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 163–166), tyrimus 2012 m. vykdė M. Petkus (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 161–164), 2013 m. M. Grikpėdis (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 149–150) ir S. Aleksandravičius (*ATL 2013 metais,* 2014, p. 510, 217). 2012 ir 2013 m. tyrimų metu aptikti kapai, kuriuose rasta įdomių įkapių, iš kurių ypatingą vietą užima Jakušovico tipo diržo galo apkalas ir, kaip spėjama, raktai nuo dėžučių.

2017 m. tyrinėta vandentiekio tinklų renovacijos ir vandentiekio įvado iki sklypo Beržų gatvėje vietoje. Jų metu ištirtos 2 perkasos (30,5 m^2 plotas). *Perkasoje 19* aptikti kapai 8 ir 9 (tęsiant numeraciją nuo 2006 m.) (1 pav.). Kapas 8 aptiktas perkasos Š pusėje, jis dalinai apardytas tiesiant elektros kabelius. Kapo duobė ovalo formos, orientuota PR–ŠV kryptimi, mirusysis nedegintas, palaidotas galva į PR. Dešinė ranka prie šono, sulenkta per alkūnę, plaštaka ant pilvo, kairė ranka prie šono, sulenkta per alkūnę, plaštaka ant krūtinės dešinės

1 pav. Kapinyne tirtų kapų situacijos planas. D. Baltramiejūnaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the burials excavated in the cemetery.

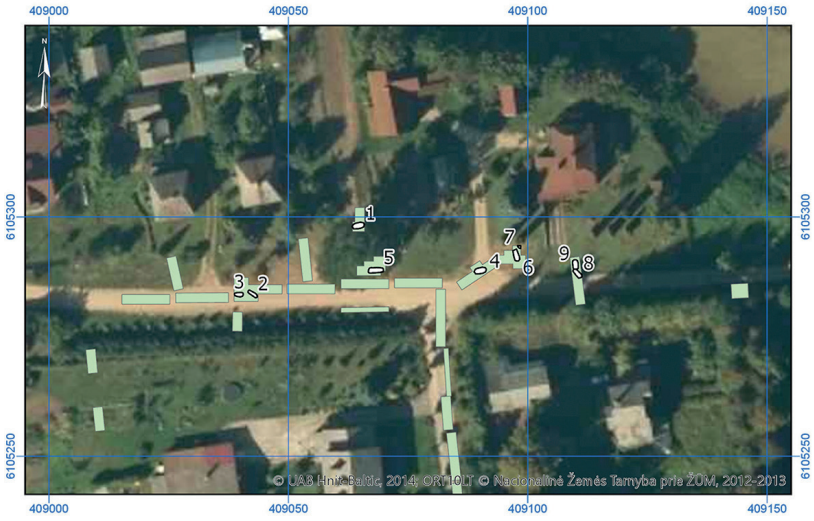

pusės. Mirusiojo galvos srityje aptiktas gintarinis karoliukas su grioveliais ir vario lydinio įvija. Ant mirusiojo riešų rasta po vieną apyrankę, pagamintą iš perlaužtos antkaklės tordiruotu lankeliu su kabliuku ir kilpele. Pagal osteologinę medžiagą kape greičiausiai palaidota daugiau kaip 30 m. moteris (analizę atliko dr. J. Kozakaitė). Pagal karoliuką ir antkaklės fragmentus kapas datuojamas D periodu (350–450 m.).

Kapas 9 aptiktas į Š nuo kapo 8. Kapo duobė ovalo formos, orientuota P–Š kryptimi, mirusysis nedegintas, palaidotas galva į Š. Dešinė ranka prie šono, sulenkta per alkūnę, plaštaka ant pilvo. Kairė ranka prie šono, sulenkta per alkūnę, plaštaka ant krūtinės dešinės pusės. Mirusiojo kaklo srityje aptikti 3 gintaro karoliukai ir vario lydinio įvija. Ant mirusiojo riešų buvo po vieną vario lydinio apyrankę. Dešinės plaštakos pirštai suspausti į kumštį, tarp jų aptikta lankinė ilgakojė segė vertikalioje padėtyje, kojele į viršų. Tarp šlaunikaulių, ties jų viduriu rastas dar vienas gintaro karoliukas. Šalia mirusiojo, dešinėje pusėje ties klubu aptiktas molinis verpstukas. Pagal osteologinę medžiagą kape palaidotas 10–15 m. individas, fiksuoti akiduobių porėtumai – mažakraujystės požymis. Pagal segę kapas datuojamas E periodu (V a. II puse – VI a.).

Smalininkai Cemetery

In 2017, two trenches (a total of 30.5 m^2) were excavated in Smalininkai Cemetery (Jurbarkas District) (Fig. 1). Two inhumations (8 and 9) with grave goods were discovered in trench 19 and date to periods D and E. Burial 8 contained two bracelets manufactured from a broken neck-ring, a small amber bead, and a copper alloy coil bead, burial 9 two bracelets, a crossbow brooch with a long foot, a clay spindle whorl, four amber beads, and a copper alloy coil bead.

Ugnius Budvydas

Anulyno kapinynas

2017 m. kovo mėnesį Anulyno kapinyno (Raseinių r.) (UK 3861) teritorijoje, savavališkai iškastos elektros trasos vietoje atlikti archeologiniai žvalgymai. Kapinynas yra į PV nuo to paties pavadinimo kaimo, Šaltuonos upės dešiniajame krante, į P nuo melioracijos griovio bei apytiksliai 750 m į Š nuo Biliūnų dvaro sodybos. Anulyno kapinynas datuojamas I–II tūkst. Plačiau tyrinėtas 1986 ir 1987 m. archeologo V. Valickio (*LIIR*, f. 1, b. 1276, 1301). Tuo metu ištirtos 7 perkasos, kurių bendras plotas 72,5 m^2. Tik perkasoje 3 aptikti 6 kapai, datuotini XVIII–XIX a. Ant lauko keliuko atsitiktinai aptikta apyrankė storėjančiais daugiakampiais galais. 2016 m. kapinyno aplinkoje žvalgymus atliko V. Vaitkevičius. Jų metu metalo ieškikliu ir apžiūrint vizualiai aptikti 66 archeologiniai radiniai: 10 peilių, 6 ietigaliai, įmovinis ir 3 plačiaašmeniai kirviai, 5 apgalvių plokštelės, 4 apyrankės, lankinė prūsų serijos akinė segė ir t. t. Šių žvalgymų pagrindu buvo išplėsta Anulyno kapinyno teritorija.

2017 m. žvalgyta kapinyno ŠR dalyje. Savavališkai iškasta tranšėja buvo apie 160 m ilgio, 1–2,5 m pločio, apie 1 m gylio. Iš viso žvalgytas apie 170 m^2 plotas. Iš pradžių vizualiai ir metalo ieškikliu patikrintos iškastų žemių krūvos ir į tranšėjos dugną nuslinkusios žemės. Centrinėje trasos dalyje, į tranšėją nuslinkusios sienelės vietoje, aptiktas geležinis ietigalis, datuojamas V–VIII a. (1 pav.). Tranšėjos ŠV dalyje aptiktas



1 pav. Geležinis ietigalis iš Anulyno kapinyno. U. Budvydo nuotr. 0 3 cm

Fig. 1. The iron spearhead from Anulynas Cemetery.